

MALI ISTRANIN

»Mali Istranin« izlazi jedamput mjesečno. — Pretplata iznosi 12 dinara na godinu. — Pojedini broj stoji 1 dinar. — Za inostranstvo dvostruko
Uredništvo i uprava nalaze se u Boškovićevoj ulici br. 20. — Telefon 59-31.

U R E D N I C I :

ERNEST RADETIĆ, ZAGREB

JOSIP A. KRALJIĆ, SPLIT.

MALI ISTRANIN

GOD. III. ZAGREB, RUJAN ŠKOL. GOD. 1931./32. BR. 1.

Na početku školske godine

Kada smo, prije dvije godine, poslali u svijet prvi broj našega lista poneki su se začudili: »Zar još jedan omladinski listić. kraj toliko drugih lijepih, dobro uredjenih i bogato opremljenih? Pa k tome još ovako maleu i skroman!«

Ali kad su ga prelistali i razabrali, koja mu je svrha, obradovali su se. Govorit će o Istri, toj najljepšoj. a najnesretnijoj jugoslovenskoj zemlji... Pričat će djeci istarskih prognanika o njenim ljepotama, njenoj nekadašnjoj slavi i tužno? pogibiji današnjoj. Odgajat će ih u ljubavi do te drage zemlje, buditi u njima vjeru u bolju budućnost njezinu i spremati ih na jedan veliki dan, koji je neminovan i koji će jednoć morati doći...

Na čelu prvoga broja »Malog Istranina« bijasmo napisali ovo:

»List je to za one naše najmladje naraštaje, koji će istom stupiti na pozoruicu života, za one koji se danas radjaju, da sutra - prekosutra zamijene na svim položajima nas, stariju generaciju.

Mladi ovaj rod naći će se okružen granicama, kojih mi nijesmo poznavali, naći će kobne neke crte silom povučene, koje su odrezale od živog narodnog tijela ponajbolji jedan ud: mezimicu kćerku Majke Jugoslavije. Istru siroticu. Tom novom pokoljenju ne će biti poznata stoljetna nadčovječna borba istarskih Hrvata, ove naše najizloženije predstraže na krajnjim granicama domovine, s daleko nadmoćnijim neprijateljem. Ne će oni znati užasnu bol, koju podnije jadna naša Istra, kadno ju otrgoše iz krila najdraže Majke, da je nakalame onamo, kamo nije nikad spadala ni po osjećaju, ni po sreći, ni po duši svojoj...

Teško Istri našoj bude li ovo današnje njezino razapinjanje i bolno umiranje novom pokoljenju ravnodušno. A to će se dogoditi ne pobrinemo li se za vremena, da taj mladi rod drukčije odgojimo. S mlijekom materinim valja da mu ucijepimo u misao nepokolebivo uvjerenje, da je ona patnica zemlja naša, po svim pravima Božjim i ljudskim.

Valja da otvorimo oči onima, koji dolaze i uputimo ih, da tamo iza bijelog Sniježnika, pod golom glavom ponosne Učke gore, po ćićarijskim planinama, po baštama i vinogradima uz Dragonju, Mirnu, Lim i Rašu, po prodolima Krasa i plodnim ravnicama uz bistru Soču, živi naš rod, naša krv. Valja da ih upozorimo na prigušeno brujanje melankolične NAŠE PJESME, koja bolno odjekuje istarskim dragama, puna čeznuća za izgubljenom Majkom Domovinom, puna nade i žive vjere, da će i onom jadnom puku, koji na mrtvoj straži gubi glave, pada i umire, čvrsto vjerujući u svoje spasenje i oslobodjenje, sinuti bolji dani.

Neka ti naši mladi naraštaji ne zaborave one jadne istarske raje, zarobljene i proganjane, uništavane i istrebljivane, koja upire oči ne više u nas starce, koji smo dali što smo mogli, nego u njih, u novi svježi rod, čekajući od njega . . . »

Tako bijasmo napisali prije dvije godine, otprenajući u svijet «*Malog Istranina*». U tim je riječima sve rečeno i od toga programa nemamo što ni danas oduzimati, niti ga čime upotpunjavati.

U tom ćemo smjeru nastaviti i u ovoj školskoj godini, pa očekujemo, da će svaki pravi rodoljub odobriti naš rad i pružiti nam svu svoju potporu.

Eruest Radetić.

Pjesma Istri

Sliku milu Istre tužne
Ja u srcu nosim svom:
Leži ravna i vrletna
Na tom moru Jadranskom.

Glava joj je Učka gora
Ruk valova njen je glas,
Kitne šume i pašnjaci
Oko struka, zelen pas.

Sela su joj biser sitni
Na haljini zelenoj,
Gradovi joj toke sjajne
Na dolami šarenoj.

Raša, Mirna i Dragonja
Teku žilam njezinim,
Gle otoke, djecu lijepu
Na skutima majčinim.

Istro moja, tugo naša,
U srcu te nosim svom,
Najljepša si za me zemlja
Na tom moru Jadranskom.

Vladimir Nazor

Moro Osipić

Prosjak Moro Osipić nije znao prosjačiti. Stidio se, pa bi češće sjedio po više sati u kutiću pokraj crkve promrzao od studeni ili oznojen žegom sunca a da ne bi prozborio ni jedne riječi. Gladan i žedan posmatrao bi prolaznike, okretao za njima glavu i pratio ih nekim sumornim i tupim pogledom, dok ne bi zaokrenuli za uglom ili unišli u crkvu. Pritom bi mu načas zadrhtale one blijede i namrežuckane usne i polako se rastvarale da propuste uzdah, kad bi ga ostavila nada, da će mu se smilovati i pružiti mu milostinju. Niko nije za nj mario a mnogi su prolazili i ne osvrćući se na njega. Takav je bio Moro Osipić već od svoje rane mladosti; tih, mučaljiv i sramežljiv. Jedino sa djecom bio je nešto odvažniji. Kad bi ih vidio gdje prolaze držeći u ruci kruh ili drugu hranu, dizao bi kapu i protezao ruku moleći ih samo pogledom da mu se smiluju. Ali i u takvim prilikama bio je loše sreće. Djeca bi mu se smijala, rugala i dobacivala svakojake pogrдне nadimke jedući pritom pred njim napadno svoj kruh, poslastice, voće i drugo.

Jadan Moro sve bi to gledao tužan i zaplašen. U grlu ga nešto dužilo, niz lica prokapala bi mu po koja osamljena suza, a onda bi iznenoglo poniknuo glavom piljeći nijemo u zemlju, kao da se boji da će se zemlja rastvoriti pod njegovim dršućim nogama.

Djeca bi se tada i jače razvikala htijući ga tako probuditi iz njegovih sanjarija, ali on bi i nadalje stajao nijem i nepomičan sve dok se ne bi spustila noć ili dok ga ne bi povukao za kaput mali Dobroslav, njegov jedini prijatelj i hranitelj.

Dobroslav je često otkidao sebi od ustiju i krišom nosio ubogaru kad bi se spustio prvi mrak. Bojao se djece, koja bi mu se rugala a možda ga i zlostavljala. Roditelji se na nj tužili, da malo jede, pa se i njih bojao.

Moro Osipić dočekivao bi svoga maloga prijatelja sav sretan i nasmijan, a onda bi dugo u noći sjedio u svom kutiću griskajući kruh i oglodavajući kosti zureći pritom nekud spokojno i zadovoljno u vrške visokih jablana, koji već toliko godina znadu i gledaju njegovu bijedu i nevolju.

*

Dobroslav nije već dva dana izišao iz kuće. Bolest prikovala ga uz krevet. Roditelji se zabrinuli. Dječak ih uvjeravao, da mu nije ništa i molio ih da mu dozvole ustajanje. Ali oni ni da čuju. Majka ga samo mirila, brižljivo pokrivala toplim ponjavama i sjedila po čitave sate uz njegov krevet.

Dobroslav postao je sve nemirniji. Misao na njegovog prosjaka u kutiću pokraj crkve mučila ga pa bi mu se svako toliko izvijali iz grudiju duboki i pridušeni uzdasi. Što će bijedan Moro bez njega? Ko će ga nahraniti i utješiti u njegovoj bijedi? I neće li možda umrijeti od gladi onako ostavljen i zaboravljen od sviju . . . .

Takove su se misli rojile u glavici malog bolesnika a bojazan da mu neće moći pomoći pogoršavala je samo njegovo zdravlje. Treći dan prizvali i liječnika. Opipao mu bilo, pogledao jezik a onda dugo kucao po njegovim prsima i ledima.

— Dobro je! — osmjehne se konačno starac pogladivši milo Dobroslava po zažarenim licima. — Neka samo jede, neće mu škoditi. Groznica je popustila a i u košiću mu je sve u redu . . . Sutra moći će ustati.

Majci su navrle suze na oči od sreće i zadovoljstva i stišćući liječniku ruku otpratila ga do vratiju.

I Dobroslav se veselio. Bio je preporoden. Sjutra će ustati, a onda će već naći načina da skoči do crkve i da preda hranu prosjaku. Spremio je toga dosta u ormariću od svih boljih zalogaja što su mu ih donosili. Čim bi mu majka donijela objed ili večeru, a onda se na časak udaljila, da i sama založi, ustajao bi Dobroslav, otvarao ormarić u kutu sobice i pospremao gotovo tri dijela svoje hrane za prosjaka. — Sjutrašnji dan biće pir za bijednog Osipića! — veselio se dječak i već u prvi mrak spokojno usnuo zagnjurivši glavu duboko u mekan jastuk, što ga je obuhvatio svojom lijepom bijelom ručicom, koja će sjutra povući Mora za kaput i pružiti mu zavežljaj pun mesa, kruha i voća.

Krik majke probudio ga iz njegovih slatkih sanja.

— Dobroslave, sine! . . . Ustani! . . . Potres!

— Potres! — izmuca dječak prigušeno i skoči iz krveta gledajući sav razdrhtan i zaprepašćen kako se sve oko njega trese i miče.

— Pomozi nam Bože! . . . Isuse i Marijo! — vikala majka zdvojno i pritišćući grčevito Dobroslava na svoje grudi, potrči napolje.

Iz sela dopirao plač, vrisak i zapomaganje, a onda silan štropot, lomnjava i rušenje kuća. Zemlja se tresla ko da će se prelomiti i progutati selo i seljane. Sve je istrčalo iz kuća i bježalo u polje i u šume, da se zaštiti i da sačuva živu glavu.

Dobroslavova kuća bila je još pošteđena. Srušio se samo dimnjak i ispalo nekoliko trošnjih crijepova sa krova.

Majka je bježala sa Dobroslavom držeći ga za ručicu i silom si otvarala put kroz gužvu preplašenih seljana. U gužvi se dječaku izmakla ručica iz majčine i on se nekud zamješao i zaostao među seljanima.

Druga trešnjava bila je i jača. Zemlja je pucala a kuće se redom rušile stvarajući gomile kamenja iz kojih se dizao dim, vatra i zdvojan krik zatrpanih i ranjenih.

Dobroslav se vratio u selo i ko strijela poletio u kuću, koja se već bila nagnula i sva raspukla preteći da se sruši. Začas istrčao iz kuće stišćući pod pazuhom zavežljaj i ko da ga vjetar nosi potrčao, prema crkvi.

— Moro, evo ti, jedi! — kliknuo dječak veselo približivši se prosjaku, koji je duboko sagnu glavu i prekrštenih ruku na koljenima nepomično sjedio u svom kutu.

— Moroooo! . . . Ustani! . . . Evo ti, . . . bježimo, . . . potres, . . . sve se ruši . . . bježimo! . . .

Prosjak se nije ni maknuo. Dječak ga uhvati za ruku i potrese. Ruka ukočena i ledena . . .

— Morooo! — zaplače dječak obuhvativši ga ručicama oko vrata i gledajući mu zaprepašćeno u mrtve otvorene oči. — Morooo! . . . Morooo! . . .

Iz daljine začuo se tutanj nalik na jaku grmljavinu. Zemlja se potresla ko da propada u neki bezdan, zvonik se zaljuljao, nagnuo, a onda uz silan štropot survao na crkvicu, koja se i sama rušila.

— Majko! Moro! — čuo se pod ruševinama još jedan zdvojan vrisak a onda se sve smirilo u tami strašne noći, u kojoj je poletila bijela duša maloga Dobroslava, da se sastane u rajskim visinama sa onom svojega bijednoga Mora, koji je uzalud čekao tri duga dana u onom žalosnom kutiću, da ga otmu gladi i smrti . . .

Josip A. Kraljić.

Lijepa naša Istra

»Vaj, umrét je teško, teško, kad si grad jur dogradil . . .

Još je teže robovati na svojój rojenoj grūde Grudo motovúnska!«

Tako je pjevao u davnim vremenima motovunski kmet Veli Jože, ležeći pod zidinama grada Motovuna, na kojima se bijahu okupili Mlečići. pa mu se rugali i ismijavali ga . . .

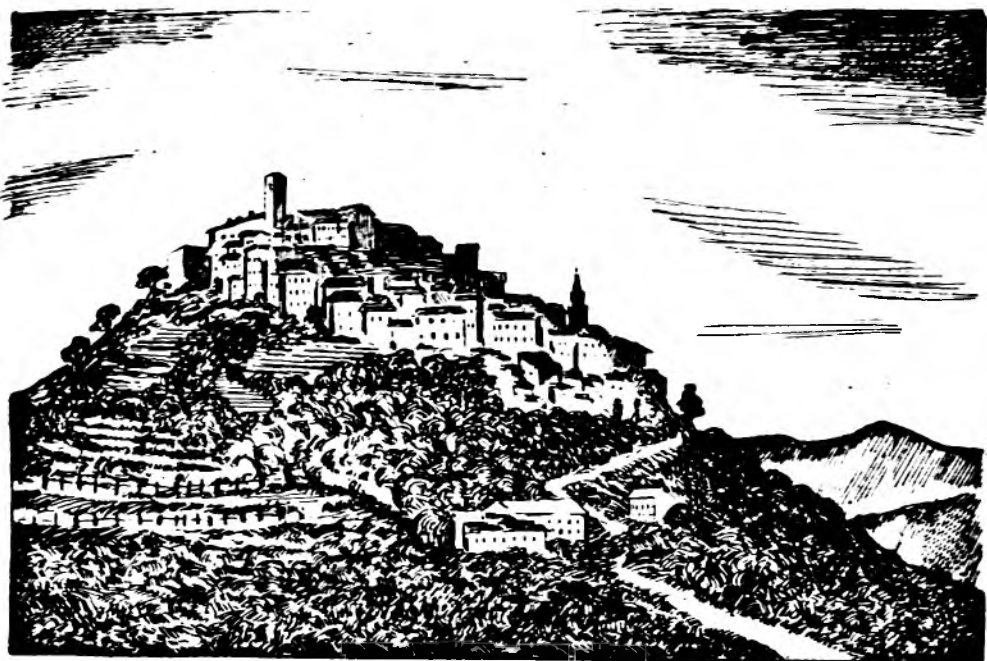
A Veli Jože, naš istarski hrvatski kmet, žalosno je bugario o nekadašnjoj slavi, o mladom banu Dragonji, div-junaku, koji je lov lovio po šumi motovunskoj i sagradio na brijegu grad od mramora i kremenâ. I pjevao je, kako dodjoše stranci, mnogo ih je bilo, mali su bili kao patuljci, ali jahali su i jahali, bez prestanka navirući, tolik je bio njihov broj...

»... Mač zveči, konji jim hržu,

Sve su naše njive strli, krv je pala po poljani

Grúdo motovúnska!

Motovun! Jedan od naših najljepših krajeva, ali i jedan od najgorih zatornika naroda našega. Visoko na brijegu strmom i nedostižnom, izdiže se opasan zidinama... U te se zidine prevarom uvukoše Mlečići, pogubiše našeg Dragonju bana i zagospodovaše cijelom Motovunštinom... Narod im je naš otada robovao kao kmet... A divan je sav taj kraj, divan onaj narod naš...

LJEPÂ NAŠA ISTRA: Motovun

Dolje u dolini šumi rijeka Mirna, pa njoj se lagano kližu ladje i krcaju ogromne balvane iz šume motovunske. Krasna je to šuma. Sami ogromni stoljetni hrastovi. Hodaš po šumi, hodaš medju stabaljem vitkih cerova, čvorastog grabra i glatkog jasena, hodaš i hodaš sate i sate, a nigdje kraja, nikad svršetka, tolika je šuma motovunska, po kojoj je nekad lov lovio i medvjede progonio naš Dragonja ban, dok ga Mlečići ne pogubiše...

Veli je Jože, kmet naš istarski, dugo godina robovao pod Motovonom. Ali jednoga se dana bio osvijestio, digao se protiv svojih gospodara, bezdušnih Mlečića i prodrmao zidine njihova grada.

Naš je kmet snažan . . . I kad se on digne, ponovno će da se potresu bedemi, banu našem Dragonji otetoga, grada Motovuna, a Mlečići će da odmagle glavom bez obzira preko mora, na svoje otočiće, kao ono, kad ih bješe potjerao osvješteni Veli Jože, istarski kmet i brat naš . . . . .

Kralj Epulon

Oko godine 179. prije Isusa sjede mladi kralj Epulon na očevo prijestolje i postade kraljem Istrana. Novi vladar pozove u svoje dvore sve najbolje mladiće svoga kraljevstva i reče im:

— Istrani moji, velika nam prijete pogibao. Rimljani hoće da postanu gospodari cijeloga svijeta. Eto, sagradiše nedaleko od nas tvrđi Oglej ili Akvileju. Iz toga će grada udarati na nas, dok ne postanemo njihove sluge i robovi. Zar da sve to gledamo prekrštenih ruku?!

— Ustanimo! Obranimo domovinu svoju! — kliknuše mladi Istrani.

— Momci! — reče kralj Epulon, — do pet dana vijat će se tamo na granici prema Ogleju moja zastava. Tko će sa mnom da se bori za domovinu?

— Svi ćemo s tobom! — kliču mladi junaci i hite k svojim kućama. Bruse sablje, napinju lukove. vihtaju koplja, dižu štitove i sedlaju konje.

Cijelom istarskom zemljom ori se pjesma:

S Bogom, majko, s Bogom, seko!

Mi bdijemo za vaš spas.

Protiv Rima i Latina

Kralj Epulon zove nas.

*

Dok su Istrani oštrili mačeve i sedlali konje, nijesu ni Rimljani samo spavali u gradu Ogleju.

— Čuješ, prijatelju, — govorio je rimski četovoda Manlije Vulson, pomorskome zapovjedniku Furiju, — udarimo oba složno na Istrane. Ja ću s mojim vojnicima provaliti u Istru. Držat ću se mora, a tvoje će me lađe pratiti, da mi ne bi ponestalo hrane, i da mi pomogneš u nevolji. Netom stignemo u koju zgodnu istarsku luku, ja ću stati i razapeti svoje šatore.

— A kako ćeš natrag u Oglej, ako te Epulon potuče?

— Za mnom će ići naš prijatelj Katmelo sa 3000 Gala, a to su morski vojnici, ljuti kao zmajevi. Bit će nas trojica protiv jednoga. Iza pobjede dočekat će nas sjajno u Rimu.

— Dobro je! Amo ruku! — reče na to pomorski zapovjednik Furije.

One iste noći krenuše put Istre Manlijevi Rimljani i Katmelovi Gali; Furijevi ratni brodovi zajedriše niz obalu morsku.

Četovoda Manlije prispije sretno do obližnje istarske luke, gdje se i utabori. Furijevi brodovi usidriše se u istoj luci, i mornari poniješe na kopno svu silu kruha, mesa i vina.

— Još malo, i zemlja Istra bit će naša! — klicao je Manlije.

— Pogledaj! Što je to? — viknu najedanput Furije.

Po obližnjim brežuljcima povrh luke vukli se pramenovi sive magle; u njima je nešto bliještalo i sjalo.

— Istrani! Istrani! — kliknuše Rimljani pa skočiše na noge i la-
tiše se mačeva.

Kao potok gorski udariše Epulonove čete na rimski tabor. Vika,
zveket oružja, jaukanje i trka . . .

Kralj se Epulon ističe na bijelome konju i maše mačem. Ranio je
Manlija i potjerao Furija.

— Na lade! — kliču Rimljani i skaču u valove; plivaju pod kišom
strjelica i penju se na brodove.

— Dignite sidra! Odjedrimo! — zapovijeda Furije, i lade se već
udaljuju od istarske obale.

Kralj je Epulon dognao konja na obalu morskou, zabo u nju svoju
zastavu i glasno rekao:

— Veselimo se, domovina je spašena!

*

Rimljani bijahu ostavili na morskome žalu svoje vino, meso i hljeb.

Do mrkle su ponoći pili, jeli i pjevali mladi Istrani u rimskome ta-
boru veseleći se svojoj pobjedi.

— Vatre su gorjele u taboru i rasvjetljivale pijana lica neoprezne
obijesne momčadi. Mnogi su već hrkali pruženi po zemlji.

— Momci, nemojte tako! — opominjao je kralj. Vino je veći nepri-
jatelj naš od samih Rimljana. Ej, straže! straže! — Ali su straže tvrdo
spavale, site i pijane.

Kralj ustade i zatrubi u trubu. Nitko se ne dignu. Cijeli je tabor
spavao tvrdim, teškim snom. Začu se pljusak vesala, i kralj ugleda u
luci Furijeve brodove. Začu se topot konja i kralj vidje, kako jaše i trče
prema njemu mrki Gali.

Kralj je skočio na konja i trubi na oružje, ali pijani momci ne čuju
kralja svoga. Rimljani i Gali provaljuju s mora i s kopna u istarski tabor.

One noći poklaše Latini preko 8.000 naših momaka.

*

Otada su Rimljani harali po istarskoj zemlji.

Kralj Epulon iznese živu glavu iz onoga pokolja, pak je i nadalje
branio na čelu novih četa svoju domovinu. Gonjen od neprijatelja povučo
se u svoj tvrdi Nezacij (Nižače) nedaleko Altire. Novi rimski vojskovođa
Klaudije Pulhro opsjedne godine 177. kraljev grad. Istrani su branili Ne-
zacij kao lavovi, ali Klaudije svrati rječicu, koja je tekla uz grad, u
drugo korito, i građani ostadoše bez vode. Gladni i žedni umirahu Istrani
na zidinama, ali grada svoga ne htijahu da predadu.

Istrani ne mogahu više da se brane. Žene, djeca i starci bijahu već
izginuli, a vojnici su čekali skorou smrt.

— Na juriš! Na juriš! — klicao je zapovjednik Klaudije svojim če-
tama.

I Rimljani nahrupiše na zidine, kojih sada nije više nitko branio.
Krv poteče ulicama, i vatra buknu na četiri ugla grada.

Rimljani su tražili kralja Epulona. — Ulovite mi ga živa! — vikao
je Klaudije. — S njime hoću da uдем slavno u Rim.

Kralj je Epulon gledao s tornja propast svojega grada, a kad vidi pred sobom rimske vojnike, trgne mač i usadi ga duboko u prsa svoja. — Radije poginuti nego robovati Latinima! To bijahu posljednje riječi posljednjega kralja istarskoga.

Is Nazorove treće čitanke za istarske pučke škole.

Pozdrav iz Bosne

Vama djeco s' vrh ponosnih

mojih gora
ko vihora

Leti pjesma. Da ste zdravo,
Dični sinci dične Istre!

Svi mi amo,
Već poznamo

Da smo jednog stabla grana,

Bilo s' plavog sa Jadrana,

Il' s' bosanskih mrkih strana,

Svi smo jedno!

Jedne majke dobra djeca,

Što vas bude i sasjeca . . .

I nas isto. Što vam godi

I u našem isto njedru

danas rodi.

Da ste zdravo!

Kako su vam njive polja?

Koje dobro Kvarner nosi?

Pati li vas kađgod bolja?

Da l' vam tudin polja kosi?

Kako vam je sve na domu?

Naša vatra da l' tu gori?

Da l' se naša tu riječ ori?

Kažite mi!

Ima l' tamo teških dana?

Il' s' tudina novih rana!

Pod ranama nova sunca?

Kažite mi!

Ima, ima, ima svega

Ima dana, ima tuge,

Jošte dobro tu ne vlada,

Ima leda, al' i sunca

Ima borbe, ima jada,

Al' i nada!

Bit će sreće, bit će poja,

Dok slavensko srce bije.

Dok se gruda ljubi svoja

I rad nje se znoj ne krije . . .

Bit će dobra djeco moja!

Isaije Mitrović

Istarske narodne nošnje

Seljak iz Medulina

Odzdrav iz Istre

Isaiji Mitroviću.

Tobi, brate. s vilovite Učke moje
U eik zore
Lomne gore

Odzdrav leti. Zdravo sine,
Ponosne nam Bosne davne,
Zemlje slavne,
I mi znamo,
Svi već amo:

Da smo djeca jednog hreka,
Da smo braća jednog mlijeka;
Od Jadrana do Avale
Istog Boga pjesme hvale,
Jedan jezik gromki ori
I gromori,
A jeka mu odjek vraća...
Svi smo braća!

Vaše boli — naši jadi,
Ista staza našoj nadi,
Mi plačemo s vašeg plača,
Vaša snaga i nas jača!

Dobro su nam njive polja
Jer ih naša ruka kosi,
A muči nas teška bolja,
Jer nam Kvarner modri nosi
Tude lade u daljinu,
A na njima naša djeca
Ostavljaju domovinu.
Na domu nam vatra tinja
Slabi joj se plamen gasi,
Vapi naša sirotinja
Miiu braću, da je spasi!

U nas su ti crni dani,
Trebala liječka našoj rani,
I treba nam jaka sunca,
Da nas zgrije
S Učke drevne sa vrhunca,
Da protjera trovne zmije.

Pomoz'ite nas, gdje vas ima,
Pomozite Istranima,
Slaveni smo, braćo mila,
Jačajte nam mlada krila

Sjetite se tuge naše
Ostavljene braće vaše!
Pomozite, pa da divi
Opet jaki, opet živi,
Zapjevamo u svoj slavi,
I da naša pjesma javi,
Iza dugog, ljutog boja,
Gdjegod ima našeg soja,
U cik mlade zore rane:
Spasene su ove strane!

Rikard Katalinić Jeretov

Stotinjarka

Kad je Ivana Beletića zakopao ocean tamo daleko od rodnog žala, ostavila je njegova udovica Mare svoje rodno selo i preselila se u Zagreb, da prehrani sebe i svoju djecu: Stipića i Anku. Udovica Mare radila je po kućama, posluživala je u gospode. Teškom mukom i velikim naporom hranila je ona svoje dvoje djece. Ančica je bila malena, sitna curica, a Stipić nešto veći, al štono riječ: jedno drugome do uha. Trči amo, trči tamo, „po vas cijeli dan u velikom gradu, razboli se udova Mare. Smilova joj se neki čestiti trgovac i uze malog Stipića, pa mu dade košaru, da prodaje po gradu igračke, pera, olovke i listovni papir. I prema utršku malog Stipića davao bi trgovac svaki dan nešto jednoj udovici. I opet je Stipić na velikom trgu nudjao rijetkim prolaznicima svoju robu na prodaju. Prolaznici bili su rijetki, a bura je duvala kô pomamna i ovilila kô ranjena zvijer niz ulice. Sirota Stipić drhtô je od zime i gladi, al eto, mislio je na bolesnu majku kod kuće i na sitnu Ančicu, a tako je malo robe danas prodao — pa je molio prolaznike umilnim glasom:

— Kupite štogod.

Eto upravo gospode bogate, lijepo odjevene, mile, gdje se žuri, da stupi u kočiju.

— Gospa... zamoli Stipić i pruži košaru... Gospa — ponovi, pa nadoda kô iz dubine srea:

— Gospa, smilujte se...

Gospa se okrene i upita maloga:

— Jesi li ti Slovenac?

— Gospa, ja san z' Istre, imam doma bolnu mamu, kupite mi šta — malo karti za listi...

— Dušo moja, nemam sitnoga kod sebe...

— Gospa, ću vam ja poč promenit...

— Evo imadem samo sto dinara.

— Dajte, gospa, ja san pošten, ću vaje prit.

Gospoda promozga časak, pogleda maloga u lijepe, modre oči, pa mu preda komad od sto dinara. Stipić pobježe kô vijor, brz kô bura, da razmijeni sto dinara...

... Gospoda čeka i čeka pred kočijom i maloga nema. Kad je prošlo skoro pò sata, ljutito nekud reče gospoda:

— Svi su jednaki, svi i on mališ naše krvi... Popne se u kočiju i ode — —

— — — Drugog dana sjedila je ona lijepa i bogata gospoda, udovica nekog veletržca, u svojoj krasnoj dvoranici. Pila je čaj i listala novine. Pregleda onako od navike novine, kad joj se pogled zaustavi na domaćoj vijesti pod natpisom »Stodinarka«. Vijest je donášala ovu zgodu: »Jučer na večer na velikom trgu, kad je najjače duvala bura, pregazio je automobil broj 105 nekog malog kućarca. Dječarac je teško ranjen na glavi odnešen bez svijesti u gradsku bolnicu. U desnoj ruci držao je dječarac novčanicu od sto dinara, ali tako uporno, da mu je nijesu ni bolničari mogli istréi iz ruke. Kad je mali došao k sebi, još je čvršće stisnuo onu stodinarku i cijelo vrijeme govorio:

Hoću da vratim bogatoj gospodi stodinarku.

Gospoda nije dalje čitala, već ustane sva uzrujana i prošapće: — To je stalno onaj moj sinoćni dječarac, a ja ga jadnika objedih. Sirotanče malo. Gospoda pozvoni i u tili čas odveze se kočijom u gradsku bolnicu... U prostom krevetu, u velikoj zajedničkoj dvorani ležao je dječarac povezane glave. Pred krevetom plakala je tužna udova Mare i sitna curica Ančica. Mali Stipić blijed upirao je tužne oči na bolesnu majku, koja je tražila sina čitavu večer i noć i napokon ga našla ranjena u gradskoj bolnici. U to se začu šuštaj svilene oprave, a mali Stipić pogleda naokolo. Kad opazi malo podaljen kreveta lijepu i otmenu gospodu, sjedne uspravno na postelji, pa zaviče nasmijanih očiju:

— Gospodo, gospodo, ala sam srećan, tu vam je vaših sto dinara — ja sam mali Stipić od sinoć — —

Gospoda pride krevetu, zagrlí maloga ranjenika i prozbori sva ganuta :

— Ne plačite, sirote, ja ću se za vas od sada brinuti, a ti Stipiću imat ćeš dvije majke...

Rikard Katalinić Jeretov.

Prijatelji Malog Istranina

Pipi, mali Istranin

Piše nam jedan naš brat, otac ovog dragog mališana:

Daleko sam od dragog svoga doma, lijepe naše Istre. Već godinama ne vidjeh Učku, ni mora plavog pod njom, ni šuma njenih lovorovih.

Imadem sinčića, sitnog, malenog, ko pilence malo. Zato ga i prozvasmo od milja: Pipi! I on je Istranin, ja to hoću da bude, iako u Istri još nikad nije bio . . .

Ove sam ga godine odveo na more . . . Neka ga vidi, neka ga se naužije . . . I svakog sam mu dana pokazivao na zapad, kada bi sunce tonulo za Učku . . . Gledao je očaran . . . Tolikih ljepota ne bijaše još vidio . . .

Ma kako ga okrenuli, kadgod bismo ga zapitali:

«Kaži, Pipi, gdje je Istra, gdje je naša Učka?» on bi se okrenuo prema zapadu i pokazao prstićem krvavim sunčanim rumenilom obasjanu glavu naše modre Učke . . .

Dosudi mu, Bože, da se jednom sretan i slobodan povрати na pusta ognjišta svojih djedova. Da bude na diku i ponos svojoj i našoj sirotici Istri . . .

Vesele zgode majmuna Floka

Na obalama velike rijeke Kongo, u zapadnoj Africi, rodilo se majmunče Flok. Mati mu je bila mila i prekrasna opica, otac — ozbiljan i strogi majmun, načelnik sviju majmuna, što su nastavali u porječnoj šumi.

Već za mlada naučio se Flok nebrojenim majstorijama. Nije bilo paome tako visoke, a da joj se ne bi popeo na vršak. A kako ga je tek bilo vidjeti, kad bi ono svoj dugi rep obavio oko grane, pa se njihao kao na zidnoj uri njihaljka! Sve ga je voljelo, i razne su zvijeri dolazile, da gledaju njegove majstorija. Rastao je Flok u okretnosti i mudrosti, tako da je svak govorio: — Taj će Flok za cijelo naslijediti svoga oca na prijestolju.

Ali eto nesreće. Jednoga je dana pošao Flok u neku udaljeniju šumu i popeo se na golemi kokos, da ubere nekoliko oraha. Kad li eto za njim nekog zločestog Crnea, koji ga u čas ščepa i odvede k nekomu trgovcu. Taj ga je trgovac poveo kasnije u Evropu i prodao čiki Karaseku, vlasniku čuvenoga, velikog Cirkusa. Teški su dani nastali sada za siromaka Floka.

Flok bi bio rad skakati u cirkusu, penjati se na kolce, njihati se na prečama, riječju — pokazati slavnom općinstvu, što on sve umije. Kad tamo — čika Karasek, ne će o tome ni da čuje, već tjera jadnoga Floka, da mu svjetla čizme, duge čizmetine, koje bi bio najvolio baciti kroz prozor, da se nije bojavao gazdinog biča. A morao je Flok i druge poslove da obavlja. Morao je mljeti kavu. — Velike li muke! reći ćete vi. Pa dašto! I te kako velike! Floku se je milio šećer, ali kava — phh! dostajalo je, da je malo ponjuši i već bi mu se siromaku okrenuo želudac. A sad je, evo, morao, da je melje, neprestano melje... Uh! — Još je morao čistiti odijela i ispirati pod — on — Flok nesudeni načelnik svih opica na obali Konga! Znoj mu je curio niz čelo i kad i kad je, ubogi Flok, i plakao, plakao — ali uzalud. Čim bi to čuo čika Karasek, udri bičem po njemu. Oh! kako mu je nekoć bilo lijepo tamo dolje na Kongu! Nikada se ne će više vratiti onamo i nikada više vidjeti svojega staroga taticu i dobru, milu mamicu!

I plakao je Flok, plakao kao malo dijete.

Ali na sreću na ovom svijetu nije ništa vječno, pa ni Flokove muke. Nekoga dana prispio u čike Karaseka neki bogati gospodin, koji mu reče:

— Čika Karaseče, čuo sam, da imate krasnoga majmuna. Ne biste li mi ga prodali?

Čika se Karasek počese za uhom. Htio je time, da pokaže, kako bi mu teško bilo prodati takovu umnu zvijerku, ali zapravo on je to radio samo za to, jer je htio, da što bolje pazari. I uspjelo mu, jer je onaj gospodin dao za Floka četiri puta toliko, koliko je bio čika Karasek platio onome trgovcu. Flok je bio izvan sebe od radosti. — Zbogom čizme, zbogom kavin-mline, a i ti pode što sam te tako dugo gulio! A imao je Flok i razloga da se veseli, jer koliko mu je u čike Karaseka bilo zlo i teško, toliko mu je opet bilo i dobro i lijepo u novoga gospodara.

Taj njegov novi gospodar zvao se se gospodin Zlatarić. Bio je silno bogat i veoma je volio životinje. Među ostalima imao je u kući papigu Kri-Kri i mačku Mucu. Kri-Kri bijaše krasna, raznobojna papiga, a Muca je bila crna maca sa žutim očima. Za njih se je osobito starala Bara, kuharica u gospodina Zlatarića. Bila je to postarija žena, vrijedna i radina kô pčela.

Sad znate, u koje je društvo zapao naš mali Flok. Istina, naše se nestašno majmunče nije vladalo u tom domu, kako bi upravo dolikovalo, ali pomislite, da ubogo blašće nije nikada

bilo u školi, a nije se nikada ni kretalo među ugladenim svijetom. U čike Karaseka, znate kako mu je bilo. Nije dakle čudo, što našem Floku nisu bila poznata pravila, kojih se treba držati u gospodskim odajama i salonima.

Tako je jednoga dana uvrebao čas, kad je kuharica Bara bila negdje vani i on smuk u kuhinju. Htio je okusiti pekmeza, što se je vario na štednjaku. Ali je štednjak bio vruć, pa Flok nije mogao da stane na nj i da prst zamoći u pekmez. Nego mjesto prstiju umočio je mali nevaljalac u pekmez svoj rep i — no ostalo će vam pokazati naše male sličice.

Ah! kako je pekmez bio sladak i tečan! Nego eto: iznenađeno doleti u kuhinju kuharica Bara i sva crvena od gnjeva ode gospodinu Zlatariću i zagrozi mu se, da će smjesta otići iz njegove kuće, bude li Flok još kada ma i samo zavirio u kuhinju.

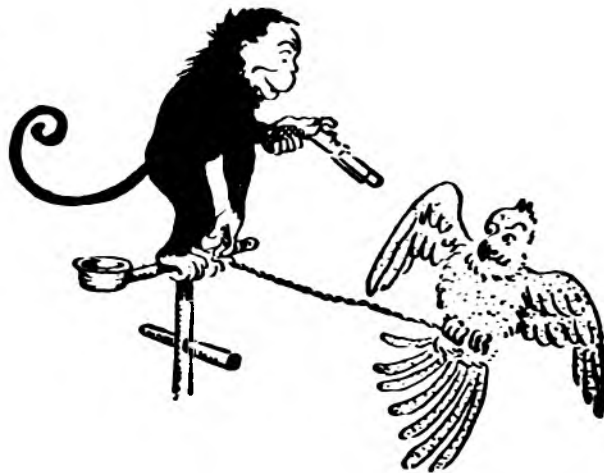

Griješni je Flok oborio glavu i shvatio, da je počinio glupost. Da udobrovolji kuharicu, popeo se još iste večeri na stô, uzeo cijev velike lampe, provukao u nju svoj dugi rep i lijepo ju očistio.

Vidjela je to kuharica Bara, oprostila mu, i opet se s njime izmirila.

A sad čujte, što se desilo papigi Kri-Kri. Naš je Flok htio da se s njime prijatelji, ali Kri-Kri je bio stari tić, pa nije razumio šale. Dogodi se pače, te je našem Floku dobacio u lice teških uvreda, kojih Flok nije nikako mogao da podnese.

— Čekaj ti, papigo stara, osvetit ću se ja tebi, reče Flok i pristupi k zidu, na kome je gosp. Zlatarić držao svake vrsti oružja. Skine Flok nekakav stari samokres i naperi ga na papigu. Kri-Kri se preplaši i uze kriještiti, da se sve orilo.

(Slijedi).

TISKARA PERKO

vlasnici:

Aleksandar Perko i Miroslav Reputin
Zagreb, Gundulićeva ul. 26 - Tel. 5069.

Izrađujemo prvoklasno sve štamparske poslove kao:
listovne i zaključne papire, posjetnice, re-
klamne karte, račune, kuverte, letake, pla-
kate, brošure i t. d., — solidno i brzo.

Tražite bezobvezne ponude.

Mušku i žensku konfekciju kao
i manufakturnu i kratku robu
dobijete najjeftinije samo kod

R. MARČELJA ZAGREB

Petrinjska 67a Ugao Hatzove

TISKARA C. ALBRECHT (PETAR ACINGER)

ZAGREB

RADIĆEVA 26 — TELEF. 3070

IZRADBA SVIH BANKOVNIH
TISKANICA KAO I ZA SVA
TRGOVAČKA I PRIVATNA
PODUZEĆA.

ZAVOD ZA IZRADBU PLAKATA

MODNI KROJAČKI SALON ZA GOSPODU

A. SLAVEC

ZAGREB

Illica — Mesnička ulica broj 1

ODLIKOVAN ZLATNOM MEDALJOM
I „GRAND PRIX“-OM U NICI

TVORNICE P. TESLIĆ, SISAK

Proizvode:

špirit, likere, konjak, rum, rakiju, kvasac, uglj. kiselinu,
potašu, kristalnu sodu, vještačko đubrivo

Firma je vlasnik velikih izvora prirodne mineralne vode, poznate
pod imenom prirodna radioaktivna **SISAČKA MINERALNA VODA**

Ova voda je odlično stolno i ljekovito piće. — Pitka je sama,
sa vinom, voćnim sokovima i mlijekom

"THEMIS" NAKLADNI ZAVOD PRAKTIČNIH KNJIGA

RADIĆEVA UL. 26 ZAGREB TELEFON 30-70

ČEK. RAČUN KOD POŠTANSKE ŠTED. 35-566 I 35-808

**Vlasnik, izdavaš i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeve
ulice 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeve ulice 26.
Za tiskaru odgovara Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeve ulice 22a.**
